

ACC. N:R M. 14187:1-17.

Landskap: *Västergötland* Upptecknare: *Accl. Johansson, Åruga, Holm*
Härad: *Kind* Berättare: *x " " " x m. fb.*
Socken: *Ö. Frölunda* Berättarens yrke: *kyrkoverkmästare*
Uppteckningsår: *1956* Född år *1909* i *Ö. Frölunda*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Religiösa inslag i heminvedningen. s. 1-17.

LUF 106.

ACC. N:R M. 14187:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

RELIGIÖSA INSLAG I HEMINREDNINGEN. L U F IO6.

Broderiarbeten med religiösa motiv, bibelspråk och religiösa tänkespråk, förekom ganska mycket förr. Men de torde dock ej ha förekommit i varje hem. En orsak var att det fanns, mer eller mindre religiösa hem. Men detta torde dock ej ha varit den största orsaken. Den största orsaken torde istället ha varit, den tidens stora sociala skillnad mellan de olika befolkningsgrupperna. Dessa arbeten var efter tidens förhållanden ganska dyra att köpa. Skulle man köpa dem själv fodrades konst till detta. Följden av detta blev att det i huvudsak var de mest i ekonomiskt avseende, bäst lottade hemmen, som hade dessa prydnader. Skillnaden i detta avseende torde alltså mera vara grundat på ekonomiskt avseende, än på religiöst. De fattiga hemmens kvinnor, hade inte tid med sådana handarbeten, de hade nog ej heller i sin ungdom haft någon tid, att lära sig detsamma och köpa hade de inte medel till. De ekonomiskt bättre lottade hemmen, hade däremot i regel båda dessa möjligheter. De hade alltså råd till att köpa, om de var kunniga med handarbeten, som i regel dessa kvinnor i äldre tid var, hade de tid med att färdigställa dem själva. När kartongtrycken började att bliva kända och saluförda, blev dessa också allmänna i de mera fattigare hemmen. Dessa var betydligt billigare i inköp, än de broderade dukarna.

Luft 106

1.

ACC. N:R M. 14187:2.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Om det förekommit någon skilnad mellan hem, som ~~var~~ var anslutna till kyrkan och sådana, som ~~var~~ var anslutna till olika fria samfund, kan jag inte från denna ort ge något svar på. Här i Frölunda har aldrig varit något direkt organiserat fritt samfund av något slag. Det fanns förr och till för några år sedan en familj, som bekände sig till sjundedagsadventisterna. Några av dessas familjemedlemmar gör det väl än i dag, men det är inte många och de flesta av dem är inte numera ~~in~~ bosatta här. Under det första världskrigets år bedrev de sin största verksamhet här, men något samfund blev aldrig bildat. När det blev fritt att utträda ur statskyrkan, var det blott 6 personer här i Frölunda, som begärde sitt utträde. Av dessa var det 5 i en familj, som bekänner sig till jehovas-vittnen. Tiden för, när hemmen började att prydas med sådana broderiarbeten, kan jag inte ange, men i vissa fall torde de vara ganska gamla. Varifrån de första sådana broderiarbeten kom, har jag inte lyckats att uppspåra. Mina berättare säger att det troligen har varit så, att någon har börjat med det och sedan har andra följt efter undan för undan. Några syföreningsauktioner fanns ej här i orten i äldre tid. De som köpte sådana färdigbroderade arbeten, fick i regel köpa dessa i någon stad. Senare fanns de också saluförda på ortens marknader. "Herren är min hjälpare!" Detta bibel eller

ACC. N:R M. 14187:3.

3,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

tänkespråk, var mycket vanligt förekommande på de handbroderade dukarna. Om detta var särskilt omtyckt eller det av någon annan orsak var allmänt förekommande, vet jag ej med säkerhet vilket. Berättare Paulina Johansson omtalar att hon i sin barndom hjälpt sin moder att att brodera sådana arbeten, men hon kunde inte minnas med säkerhet vad bibelspråk det var. Jag mins själv också från min tidiga barndom att jag i många hem såg sådana väggbonader, men jag kan inte erinra mig dess motiv eller tänkespråk. Numera fins det inget kvar av detta i hemmen, i så fall blott i undantagsfall. Med detta, som med nästan allt gammalt, blev det ~~XX~~ utan hänsyn sopat undan, när andra och nyare tider och seder gjorde sitt intåg. Dessa arbeten var placerade på väggarna, ofta ovanför sängarna i sängkammaren. I taket var också dessa arbeten placerade, men det var blott om jul. Berättare Per Johansson omtalar att i deras hem hade de en sådan broderad takduk, som endast sattes upp om jul. Den var placerad i taket i det stora rummet men det är det enda han mins utav det. När han blivit lite äldre och bättre skulle mins det var det ej brukligt längre. Han kunde inte erinra sig, om det på denna duk var broderat, ett tänke eller ett bibelspråk, passande blott för julen, men tog för givet att det var så. Här på orten förekommer det troligen inte mera att det fins sådana broderade dukar, med motiv, bibelspråk eller tänkespråk av religiös art. Jag har varit på några stycken hem, som jag trodde att sådant

ACC. N:R M. 14187:4

24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

skulle vara förvarat, men de hade inget kvar. De förklarade att de mindes väl dessa broderiarbeten, men att de, som mycke annat gammalt blivit på ett eller annat sätt förstört. En bidragande orsak till att det fins så lite av dessa gamla broderiarbeten kvar, torde vara att de med tiden, sedan de blivit förgamla och så blivit mucke fula. Några nya sådana broderiarbeten, torde inte förfärdigas mera. Däremot fins i en del hem några liknande arbeten, som i regel hänges upp i köken. Dessa äro i stället för bibelspråk försedda ~~med~~ ett ordspråk eller tänkespråk. Sådana förfärdigas ännu i dag, fast inte något särskilt allmänt. Bibel och tänkespråk, målade över dörrarna, har troli- ej förekommit här, jag har i varje fall ej lyckats att utröna detsamma. Glasmålningar i fönstren, torde heller inte ha förekommit, i så fall för så längen sedan att de gamla har glömt det. Så med säkerhet har det inte varit något vidare allmänt, för då skulle någon haft minne av det. Kalvsjöholm en grannsocken till Frölunda, vars kyrka bygdes i slutet på 1800 talet, möjligen de första åren på 1900 talet, den gamla brann upp efter åsknedslag 1896, var i koret och två halvfönster vid långsidan försedd med målade fönster. I koret togs dessa fönster bort för några år sedan, det skedde i samband med en renovering av kyrkan. Jag har nu haft ett samtal med kyrkovaktmästaren där, angående

ACC. N:R M. 14187:5.

5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

de dessa fönster. Men dessa voro endast målade, någon text fans ej. Någon målning av fönster torde inte mera förekomma. Som jag förut nämnde togs dessa fönster i kalvs kyrka bort, halvfönstren vid långsidan fins dock kvar. Dessa var av en församlingsmedlem skänkta till kyrkan när denna bygdes. Av denna orsak ville inte de ansvariga av renoveringen taga bort dem, de hade inte annars något konstnärligt värde. Bibel och tänkespråkstavlur i kartongtryck, var ganska vanligt här på orten. Dessa var billiga och nådde alltså mera ut i allmogen hemmen. Ett sådant kartongtryck, som var ganska vanligt på denna orten och som jag själv såg många av i min ungdom var, en kristus eller apostlabild, med herdestav och rätt många får. Texten till denna var Herren är min herde, eller Kristus är min gode herde. Dessa kartongtryck fans att köpa i specialaffärer i stan. Men de salufördes också på marknader och därifrån torde de flesta av landsbygdshemmen kartongtryck ha kommit. Några bibel och tänkespråkstavlur av trä, har jag inte lyckats att få någon upplysning om. Jag tar för givet att folklivsarkivet med denna fråga menar, sådana tavlor skurna i trä, vad som beträffar, såväl motiv, som text. I Mårdaklev fans en sådan konstnär, som i trä skar ut alla möjliga motiv, landskaps m, m, men några sådana med religiösa motiv, såg jag alldrig eller har hört omta-

ACC. N:R M. 14187:6.

6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

las att han gjorde. Glas däremot var ganska vanligt, sådana fans i mitt föräldrahem. Dessa tror jag fans att köpa i de vanliga lantaffärerna. Mindre kartongtryck fans också, dessa sattes ofta inom glas och ram. I ett hem här i Frölunda finnes sådana ännu i dag. Det är motivtavlor föreställande jesu födelse, korsfästning och uppståndelse. Det är nog inget fel om säger att det var ganska vanligt med dessa religiösa motiv av skilda slag. Alla de personer, som jag har frågat om detta säger alla, att ~~XXXXXXX~~ de minnas sådant från sitt hem. Särskilda tavlor för barnen fans också, ävenså vykort och andra små barnsaker med religiösa motiv. Så vanligt är det inte nu för tiden med tavlor och prydnadsföremål av denna art. Det fins väl endast i något riktigt gammalt hem, eller i hem där någon varit särskilt intresserad av detta och köpt på någon auktion. Numera är det icke vanligt med dessa tavlor, som prydnadsföremål. Fotografier av präster och kyrkor var allmänt förr, det fans i nästan varje hem. Jag tror att det fans i varje hem och vid en husundersökning tror jag att det skall finnas sådana undanlagda i lådor och andra platser, i nästan varje hem ännu i dag. Det fans nog många orsaker till att dessa fotografier kom till och fick en så allmän spridning, som de gjorde. I vissa fall var det vid någon kyrklig minneshögtid, som dessa fotografier togs av

ACC. N:R M. 14187:7.

7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

Såväl präst, som kyrka. Många fotografer gjorde det också äffärsmäs-
sigt. Dessa kort var ofta av olika format och utförande. Vi har ett
här i mitt hem, troligen från åren 1913-1915. Det är en exteriör och
en interiör från Ö. Frölunda kyrka. Pastoratets kyrkoherde och kommi-
nister och komministerns hjälpepräst. Kyrkoherden var nyinstallerad
då för pastoratet. Vem som tagit in-~~si~~tiativet till ett sådant kort vet
jag ej, men troligen fotografen, i samråd med prästerna och kyrkoråden.
Ett sådant kort fick givetvis en stor spridning, till pastoratet hör
fyra församlingar. Fotografen utsåg sedan en eller flera personer
i varje församling, som tog upp beställningar. De olika församlingar-
nas kyrkor fans att få, församlingsborna kunde alltså få sin egen
kyrka på detta kort. Det fans också kort över alla pastoratets präster
för en viss tidslängd m, m. I en viss mån är detta brukligt även i
dag. Några kort av sådär mer offentlig art har jag ej sett av försam-
lingens präster nu på en tid, men däremot över kyrkorna, åtminstone
över Ö. Frölunda kyrka. De senaste åren har det sålts många exteriör-
tavlor ~~av~~ kyrkan här. Det har varit såväl fotografier, som tavlor
gjutna i gips, även målade tavlor på tallrikar. Tavlorna, som var gjut-
na i gips, tog komministern själv insiativet till. det var små tavlor
dessa såldes och för förtjänsten köptes en vit mässkrud. De andra tav

ACC. NR M. 14187:8.

8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

lorna var av helt affärsmässig art. Tillverkarna av dessa lämnade dem i affärerna till försäljning. Dessa tavlor hänger som väggprydnader nu i nästan varje hem här. I många hem fins också de gamla tavlor av prästerna upphängda, men jag tror att det fins ännu fler i olika gömmor. Om det var lika vanligt i de fria samfunden, med fotografier av dess predikanter och samfundsledare vet jag ej, av orsak som jag förut nämnt. Angående "bibelkorgar" kan jag inte lämna någon upplysning från denna orten, det är troligen något, som aldrig förekommet här. Jag har frågat mina berättare, min mor och Per Johansson de brukar att veta allt om gammalt, som brukar att ha varit vanligt här på orten. Men "bibelkorgar" viste de ingenting om. Både de och jag är intresserade av att veta vad det är "skulle folklivsarkivet villja upplysa mig därom", det kanske är detsamma, som något, som förekommit här, men under ett annat namn. Krucifix var inte vanliga i de mera allmänna hemmen, de torde endast ha funnits i något undantagsfall. Bön-pallar var nog ganska allmänna i äldre tid, men försvann undan för undan och till slut fans de endast, åtminstone till användning blott i de mera konservativa och traditionsbundna hemmen. Kristusbilder ~~XXXX~~ av gips fans i många hem. Det var i första hand i sådana hem, som var religiöst intresserade och, som hade råd att pryda sitt hem.

ACC. N:R M. 14187:9.

9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

Med sådana föremål. Ett sådant föremål fick i regel sin plats bredvid eller eller om man hade mer än ett, vid sidan om bibeln. Bibelns plats var i de flesta hem på en byra eller en liknande möbel i det bästa rummet. Om en sådan kristusbild kom till användning vid speciella tillfällen, är möjligt, men troligtvis mer i undantagsfall, det var dock inte allmänt brukligt. Andra liknande föremål har också funnits "jungfru maria" apostlarna m, m. En familjebibel fanns i en del hem dock ej i alla. Även i detta fall var det nog mest en social skillnad, de flesta hem var nog ganska religiöst intresserade, men de flesta hade inte råd att skaffa sig en bibel. I stort sett var det nog så, att det var de förmögnare hemmen, som hade en bibel och de fattigare ett testamente eller någon s, k, betraktelsebok. En familjebibel kunde såväl ärvas, som köpas. Om den gick i arv fick det bli en överenskommelse mellan de arvsberättigade, men i många fall blev det den förstfödde, de hade ju företräde i allt i äldre tid. Köp har väl troligen skett, från såväl bokhandel, som genom kolpentörer. Men de flesta köp torde dock ha skett genom förmedling av bibelsällskap. Jag sitter här nu och ser i mina föräldrars bibel, det är en mindre sådan. Den är tryckt 1865 i Stockholm hos Samuel Rumstedt. Det står att den är tryckt på svenska bibel-Sällskapets bekostnad. Denna bibel fick

ACC. N:R M. 14187:10.

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

far av sin mor. I denna bibel är det ett blad i början och ett i slutet med plats för anteckningar. Min farmor hade köpt denna bibel på en auktion. På första bladet är antecknat att den är tillhörig min far och mor, deras födelseår och datum för detsamma, år och datum för deras vigsel, och likadant när vi barn är födda, samt tre av mina syskon, som är döda. På det sista bladet är också gjort anteckningar, detta är med säkerhet de förstax, som varit ägare till denna bibel, alltså de av vilka farmor köpt den. På den sidan är antecknat följande, jag gör avskriften efter originalets text.

År 1832 den 14 Mars är jag Hans Svens Son föd----

År 1831 den 26 oktober är Johanna Catarina Svens Dotter föd.

Samman Vigde den 6 Decmber 1867.

1870 den 18 September är Ida Sofija föd.

I denna bibel står också från tryckeriet angivet vad den kostar.

Pris: Exemplar I R:dr 75 öre, i läderband 2 R:dr 75 öre Riksmünt.

Prästerna har också från bibelsälskapen förmedlat många biblar. De, som i första hand kom i åtnjutande av dessa, var sådana personer, som

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ från en kyrklig bemärkelse gjort sig förtjänta av desamma. Prästerna hade rättighet till att i sin församling välja ut sådana personer. Det var kyrkovärdar, som länge varit i denna tjänst

ACC. N:R M. 14187: //.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och visat nit och tillgivenhet för tjänsten. Det var också hem, som visat en oklanderlig kristen vandell m, m. En sådan bibel har berättare Per Johansson haft i sin ägo. Denna bibel fann han i ~~sin~~ möbel, som han inköpt på en auktion. Tyvrr hade han den inte hemma nu, han har lånat bort den till en John Hansson i Håcksvik, för att han skulle forska efter anhöriga till den. Jag har haft ett telefonsamtal med John Hansson för att få upplysningar om denna bibel. Han berättar att första sidan för anteckningar var borta. Den är tryckt 1817 och på en sida var följande skrivigt.

Denna heliga bibel är skänkt av bibelsällskapet i Göteborg till Johannes Pettersson i Ararp. Den får inte säljas inte i pant sättas inte i mät tagas.

Den var ~~XXXX~~ också undertecknad med ett namn, troligen dåvarande kyrkoherden i pastoratet, men namnet var mycke svårläst. Per Johansson hade läst det till Emanuel Claesson. John Hansson fick ej klart vad det skulle vara. Årtalet när den hade skänkts och varför, fanns ingen anteckning om. Troligen har detta funnits på det blad, som är borta. I en del hem kom en bibel till ganska flitig användning. Det var vanligt med husandakter förr. Vid helgar och även vanliga söndagar, brukade husfadern att hålla s, k, husandakt. Plats för bibeln brukade att

ACC. N:R M. 14187:12.
12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

vara i det bästa rummet, placerad på någon lämplig möbel, utom räckhåll för de mindre barnen. I de hem, som fans hörnskåp, var ofta bibeln placerad där, såväl inuti, som ovanpå. Att det funnits altare i hemmen, har jag inte kunnat uppspåra. Det är näst troligt att det inte funnits, i så fall i mycket lite utsträckning. Berättare Paulina Johansson hade i sin ungdom plats i prästgårde här i Frölunda, det var åren 1915-1916, men där fans dä inget altare. Nu däremot fins ett altare i prästgårdens expiditionsrum. Detta är ett altare, som liknar ett vanligt sådant i en kyrka fast i miniatyr. Det är prytt med ett krucifix av frälsaren och med en bibel och ljus. Vid vigsel i hemmet ordnades med ett altare. Detta ordnades med ett litet bord, med en vit duk över och pryddes med ljus och sommartid även med blommor, vintertid med ett fönsterträd eller dyligt. En bibel eller någon annan andagsbok lades också i regel på detta altare. Framför altaret ställdes brudpallar. Brudmatta förekom ej i de vanliga allmogehemmen, men troligen i de s, k fina, förmögnare hemmen, detta har jag dock inte lyckats att få någon bekräftelse på. Vigselpallarnas utseende är rätt svårt att beskriva. I de vanliga allmogehemmen hade de heller inga sådana särskilda brudpallar, de använde de vanliga bönpallarna. Vid dop i hemmen ordnades detta så att ett bord användes, helst ett runt sådant till att ställa

ACC. N:R M. 14187:13.
13,

dopskålen på. Bordet var prytt med en vit duk och tända ljus, sommar
tid även med blommor. Blommorna var mäst av naturens vilda blommor
i en del hem fans väl också förädlade trädgårdsblommor, men detta var
i äldre tid ej så vanligt. Till dopskål användes om man hade en snygg
och gedigen skål. Även i detta fall blev det givetvis en betydande
skilnad i de fattigare och de förmögnare hemmen. I en del hem hade
man en sådan skål, som blott användes vid detta tillfälle. I de hem
som ej hade några bättre eller gedignare skålar, gjorde de, som Kajsa
Varg, tog vad de hade. Något hem med särskild bönevrå har ingen av
mina berättare hört omtalas. Levande ljus torde inte ha tänts mer
än vid julhögtiden och vid dödsfall och dop. Liksom med mycke annat
var det även ont om ljus och betraktades, som ett överflöd att använ-
das mer än vid särskilt högtidliga tillfällen. Det är möjligt att
levande ljus tänts i vissa hem vid husandakter, men någon bekräftel-
se på detta har jag ej kunnat få. Att tända ljus vid årsdagen av
dödsfall, har ej varit sed här, åtminstone inte inte någon allmän så-
dan. Att ställa blommor vid en avlidnes fotografi torde inte heller
 varit sed här. I mitt hem har det inte varit brukligt, ej heller i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13.

ACC. N:R M. 14187:14
14

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

14

mina berättares barndomshem. Men detta utesluter ej för denna del
möjligheterna av att det har förekommit. Det har funnits hem och
fins fortfarande, som är mera slutna och inte delger andra vissa i
hemmet förekommande särarter. Numera är det allmänt brukligt att på
årsdagen av de döda sätta blommor på deras gravar. Torkade blommor
med bibliska namn torde inte ha förekommit. Men levande har
förekommit och förekommer än i dag. Paradisträdet var ett förr gans-
ga vanligt på orten förekommande fönsterträd. När detta träd hade
blommat blev det efteråt små röda bär, liknande äpplen, därav namnet.
~~NXX~~ Kristi törnekrona, "mor kallar den för kristi korskrona", detta är
med säkerhet samma träd. Dessa båda träd är de, som har varit före-
kommande här. Kristi törnekrona är mångax, som har också i dag. Vi
har en sådan här i mitt hem, många har varit här och fått stickling-
ar för att odla upp densamma. Om dessa träd betraktades med särskild
innebörd, är svårt att få bekräftat. I en del hem hem gjordes nog det-
ta, andra hade dem kanske blott för prydnads skull. Frågan om palmer
vet jag ej om jag kan besvara rätt. Här fins ett trädslag, som heter
"sälg". Från detta träd brukar många att bryta grenar, för att sätta

ACC. N:R M. 14187:15.

15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15.

under passionstiden, dessa knoppar, som slår ut när kvistarna har stått i vatten, brukar att kallas för palmer. Detta skall väl symbolisera Jesu intåg i Jerusalem. Seden att tända adventsljus, är för orten här ganska ny. Ingen av mina berättare har själva gjort det förrän på 1930-talet, själv kan jag ej heller minnas det förrän denna tid. Vem som började med denna sed är svårt att ange. Berättare Paulina Johansson säger att hon tog seden genom ett radioprogram, som hon lyssnat på. Det är också mest troligt att det varit genom radion, som seden införts. Det är mest i hem med minderåriga barn, som denna sed är allmän, det är också barnen, som skall tända ljusen. Ett ljus tändes första söndagen två andra, tre tredje, fyra fjärde söndagen. Om någon särskild andakt är bruklig i samband härmed, vet jag ej bestämt, men jag tror att jag jag kan säga att det inte är det. Jag har inte sett och inte hört omtalas att detta är brukligt. Om det förekommer torde detta endast vara i något särskilt religiöst eller högkyrkligt hem. Adventsstjärnor är också en senare tids sed. De torde ha kommit några år efter adventsljus. Jag tror att det var några år in på fyrtiotalet innan de var mera allmänna här på orten. Då i några år var de ganska allmänna, de senaste åren, syns de åter att avtaga. Men även denna sed är mycket beroende av om det finns minderåriga barn eller ej. De första ~~stjär-~~ stjärnor, som fans i handeln här var gjorda av pergamentpapper och var inte

brandsäkra, helst om det användes en lampa med för stor ljusstyrka, så hände det att de fattade eld. Detta avskräckte nog många för att använda dem. Någon annan benämning än adventsstjärnor har jag inte hört. De hänges upp till första söndagen i advent och skall hänga hela adventstiden ut. Men i många hem hänger de också uppe under julhögtiden. Julkrubbor har inte varit allmänt här. Dessa fodrar i första hand en viss konstnärlighet att göra. De tar också en ganska stor plats i ett hem och blir även ganska dyrbara. I de hem, som jag har sett sådana har varit i s, k, bättre hem, men i regel har det varit en kyrka istället för en krubba. Under 1930 talet såg jag en sådan julkrubba i prästgården här i Frölunda. Den var mycket konstnärlig gjord. Hur mycket, som de gjort själva och hur mycket, som de köpt, kan jag ej förklara. Jag tror att de köpt alla små djur och andra små delar, som ingick i kombinationen. Den var för övrigt gjord på en ställ utav träd, med mossa och bomull, som skulle föreställa snö. Det var ett riktigt imiterat stall med krubba. Det är så länge sedan jag såg den, så någon bild i sin helhet kan jag ej ge. Men att de gjort den själva och att idén var deras egen vet jag. Den var alltså ej gjord efter någon köpt ritning. Något mer angående denna sed med julkrubbor, har jag ej att uppteckna. ~~SEEN~~ Om någon andakt förekom vid dessa julkrubbor, har jag ej sett eller

ACC. N:R M. 14187:17.

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

hört omtalas, men jag tror med säkerhet att detta förekom i det prästhem här i Frölunda, som hade den julkrubba, som jag nämnt, för de var nämligen varmt religiösa. Ja något mera av värde angående dessa julkrubbor kan jag tyvärr inte uppteckna. Vad som i helhet angår seden med julkrubbor och liknande arrangemang med kyrkor istället för krubbor här på orten, kan nog karaktäriseras, som så. Att krubbor har varit rätt sällsynta, arrangemang med kyrkor, mera, dock ej allmänt förekommande. Här på orten benämndes dessa arrangemang för julbord eller rättare benämnes, för att de förekommer ännu i dag. Ett sådant arrangemang, der kyrka användes i stället för krubba, brukar i regel vara av en enklare anordning. Någon beskrivning av ett sådant julbords utseende, kan jag inte göra, för dess utseende är så väldigt olika. De göres ej alls efter något bestämt mönster, utan efter var och ens egen fantasi. Levande ljus fins alltid vid dessa julbord. Ett sådant med kyrka är ljusen plaserade inuti kyrkan. Med krubba vid sidan om denna. När denna sed blivit införd till orten, likaså varifrån den kommit, har jag ej lyckats få någon bestämd uppgift på.